Jo Eijkman

Johan (Jo) Eijkman is geboren op 28 juli 1892 te Amsterdam. Hij was Nederlands-hervormd theoloog en sociaal werker. Jo was de zoon van Leonard Pieter Hendrik Eijkman, leraar Engels, en Jacoba Petronella Plantenga. Hij trouwde op 28 maart 1922 met Bep Haspels (1895-1974). Uit dit huwelijk werden 1 zoon en 1 dochter geboren. Jo was directeur en drijvende kracht binnen de AMJV. Vanuit zijn rol daar was hij voor de oorlog lid van de Raad van Toezicht van de Padvinders Vereniging Nederland.

De Amsterdamsche Maatschappij voor Jongemannen (AMVJ), later Algemene Maatschappij voor Jongeren, is een maatschappelijke organisatie die zich sinds 1918 richt op zowel sportieve als op sociaal-culturele activiteiten. De AMVJ was aangesloten bij de wereldorganisatie YMCA en gebruikte ook het driehoekige logo daarvan. Tijdens het interbellum ontwikkelde AMVJ zich enorm, niet in de laatste plaats door de inspirerende leiding van predikant Dr. Jo Eijkman. De organisatie hield zich bezig met diverse soorten sport- en jeugdwerk, waaronder drie padvindersgroepen. Deze groepen waren tussen 1933 en 1940 lid van de Padvinders Vereeniging Nederland (PVN). De band was waarschijnlijk innig; Dr. Jo Eijkman zat in de raad van toezicht van de PVN, ook de voorzitter van de PVN was een vooraanstaand lid van het AMVJ en de PVN vierde zijn eerste lustrum, in 1938, in het gebouw van de AMVJ.

Op 19 en 20 juli 1940 arresteerden de Duitsers 231 mensen die vanuit Nederlands-Indië toevallig in Nederland op verlof zijn. Hun gijzelname is de Duitse vergelding voor de arrestatie in mei 1940 van bijna 2.400 Duitsers door de Nederlandse gouverneur-generaal in Nederlands-Indië. De mannen worden naar Kamp Buchenwald gestuurd. Op 7 oktober 1940 komen in Buchenwald nog 116 mannen, die als ‘Indische gijzelaar’ gevangen zijn genomen. Zij zijn niet uit Nederlands-Indië afkomstig en bekleden allemaal vooraanstaande posities, onder andere in de academische wereld. Onder hen is ook Jo Eijkman. Ook Philip baron van Pallandt was hierbij. Jo was hier actief met gespreks- en bijbelgroepen en pastorale contacten. De mannen gaan op 15 november 1941 na een moeilijk jaar in Kamp Buchenwald naar Kamp Haaren. Het zou het nog twee maanden duren voordat Eijkman om gezondheidsredenen werd vrijgelaten.

Op 16 februari 1942 keerde hij terug in zijn huis in Amsterdam, en de dag daarop werd hij geopereerd. Tussen drie ingrijpende operaties tegen longkanker door en zich schuilhoudend op onderduikadressen werd Eijkman tussen 1942 en 1944 één van de leiders van het kerkelijk verzet.

De gezondheidstoestand van Eijkman verslechterde in de zomer van 1944 echter zodanig dat hij in september moest worden opgenomen in het Antoni van Leeuwenhoek Ziekenhuis in Amsterdam. Hij is overleden op 22 januari 1945 te Amsterdam en ligt begraven op Gemeentelijke Begraafplaats Zorgvlied te Amsterdam.

Meer informatie

Johan Eijkman (oorlogsgravenstichting.nl)
Johan Eijkman | Erelijst van Gevallenen 1940-1945
Eijkman, Johan (1892-1945) (knaw.nl)
Amsterdamsche Maatschappij voor Jongemannen - Scoutpedia.nl (scoutwiki.org)
Waakt; orgaan der Padvinders Vereeniging Nederland, jrg 5, 1938, no 10, 1938 » 1938-11 - Pag. 2 | Delpher
Landgoed als leerschool. biografie van Philip Dirk baron van Pallandt van Eerde (1889-1979) — the University of Groningen research portal (rug.nl)
Home - Netwerk Oorlogsbronnen
Home - Gijzelaarskamp Beekvliet
Kamp Sint-Michielsgestel - Wikipedia

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op http://vrijheid.scouting.nl voor meer informatie en alle andere verhalen.